

anse for utilstedeligt eller ej. Thi, som den ærede Ordfører sagde, Grænserne ere her meget flydende. Ja, naturligvis, lige fra den yderste Grænse til den ene Side, der vil lade en hvilken som helst Agitation, en hvilken som helst Arbejden for Ophidselse, enhver Unkladelse af at opfylde et Regeringsbud passere upaataalt og uanfægtet, og til den yderste Grænse til den anden Side, som man vel med nogen Ret kan finde repræsenteret ved Udtalelser i det foreliggende Cirkulære med de stærke Ord om, hvad Regeringen ikke vil taale. Thi det er jo det odiose ved dette Cirkulære, det, der gjorde, at det ved sin Fremkomst vakte en saa stor og berettiget Opsigt og Harme, at man forstod, at dets Fremkomst var et Forsøg fra den daværende Regerings Side paa „bangemachen“. Det var et Forsøg paa at faa Modstandere til at ryste, idet det var tydeligt, at den daværende Regering vilde være parat til at drage Grænsen for, hvad den ansaa som Ophidselse, meget snævert og derfor komme med Sagsanlæg, saa snart der var nogen Mulighed for, at dette kunde føre til en Domfældelse fra Domstolens Side. Men i Lærernes retslige Stilling have disse Kraftudtalelser i Cirkulæret selvfølgelig ikke ændret en Tøddel og *kan* ikke ændre en Tøddel. Derfor har Ordføreren for Forespørgerne jo absolut ikke Ret, naar han siger, at dette Cirkulære har givet Lærerne en ekstraordinær Stilling fremfor andre af Landets Borgere; i deres Retsstilling har Cirkulæret ikke ændret en Tøddel. Der advares mod „Følgerne“ — det beror nu som forhen og som altid paa den til enhver Tid siddende Regering og den Aand, der præger denne, hvorvidt saadanne Følger kunne tænkes at være nærliggende, kunne befrygtes at ville blive forsøgt anvendte ved en mindre, maaske kun ringe Anledning, eller maa tænkes at være i høj Grad fjerntliggende og ret utænkelige, naar ikke noget ganske graverende kommer til at foreligge. Cirkulæret lader forstaa, at den Regering, der i 1885 beordrede Skoledirektionerne til at advare Lærerne mod eventuelle Følger, vilde være tilbøjelig til at lade mangt og meget gaa ind under Begrebet Ophidselse mod Regeringens Foranstaltninger og derfor vilde være tilbøjelig til hurtig at sætte Domstolene i Bevægelse. Men dette giver jo hverken en ny Regel eller en ny Norm for Fremtiden og for de følgende Regeringer. Det er ikke i og for sig noget nyt, der udtales eller søges fastslaaet, idet man erindrer om, at Ophid-

selse ved Ord og Eksempel kan drage Følger med sig, som bør tages med i Beregning. Det er den gældende Ret i ethvert Samfund, at der for enhver af Statens Embedsmænd, som overhovedet for enhver anden Statsborger, maa være Grænser for, hvad han kan tillade sig i Retning af ophidsende Agitation, ophidsende Tale, Injurier osv. Saadanne Grænser maa hævdes af enhver Regering og ville sikkert ogsaa blive hævdede af den allerradikaleste, maaske ikke mindst af en saadan. Og at det maa være saa, er jo ikke, som Forespørgerne udtale i selve Forespørgselen, et Forsøg paa at berøve visse Klasser af Befolkningen den Landets Borgere tilkommende Ytringsfrihed. I øvrigt er en saadan Ytringsfrihed jo ikke hjemlet paa anden Vis end ved Grundlovens Bestemmelse, at enhver er berettiget til at offentliggøre sine Tanker i Trykken, dog under Ansvar for Domstolene. Og vil til Eksempel en Mand ved Tale og Eksempel søge at ophidsende Befolkningen til at sætte sig mod en af en Politimester paa lovlig Vis paabudt Foranstaltning, saa vil den paagældende Politimester — og sikkert heller ikke den ærede Politimester, der findes mellem Forespørgerne — neppe sige, at den Mand kun benytter den Landets Borgere tilkommende grundlovmæssige Ytringsfrihed. Nej, Politimesteren vilde anvende Straffelovens § 98.

Og hvad vilde det da nu sige at opheve Cirkulæret for denne dets anden og sidste Foranstaltnings Vedkommende? Det er altsaa et Paalæg til Skoledirektionerne om at advare Lærerne mod de Følger, en agitatorisk ophidsende Optræden vil kunne have for dem. Men dette Paalæg er jo opfyldt. De have formentlig i April eller Maj 1885 givet denne Advarsel mod eventuelle Følger, de have for 21 Aar siden efter den daværende Regerings Paabud erindret Lærerne om den gode, gamle latinske Sentens, der i Oversættelse kan lyde: Sindig i al din Færd du være og Enden betænk! Hvorledes skulde jeg 21 Aar efter gøre dette usket og ophæve det? Det er sket som saa meget andet, der skete i hin Tid. Det er et Paabud om at give Lærerne en Advarsel mod mulige Følger, og det staar som en af de andre Episoder i hin Tid, da der, hvad jo i øvrigt andre efterlyse nu, blev „slaaet i Bordet“. Det staar der, og hvorledes skulde det 21 Aar efter kunne gøres usket?

Ja, man kunde sige, at den Paamindeelse, der blev given en Gang for længe siden og under en bestemt Situation, maa